

יום ב', ד' בטבת תשס"ד (29 בדצמבר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

היום, המהדורה החודשית של "דע מאין באת...": [על המתרחש במאה השתים-עשרה לסה"נ]

הפסקת הפלישות, המהפכה בחקלאות, השיפור באקלים – כל אלה הביאו לעליה דמוגרפית תלולה ולפעילות מואצת שהובילו לפריחה כלכלית ותרבותית. כפרים חדשים וחוות חדשות הוקמו על אדמות שלא נוצלו עד אז, דרכים נסללו, גשרים חרבים שוקמו כדי לאפשר תנועה של אנשים וסחורות ושווקים חדשים צצו והופיעו. אחרי תקופה ארוכה של קפיאה על השמרים, של שמירה מאומצת על הקיים לנוכח איומים מפנים ומחוץ, נפתח במערב עידן של התפשטות, של צמיחה, של התנסות ברעיונות חדשים ובמוסדות חדשים. הכל רצו לחדש. אופקים חדשים נפתחו בכל התחומים; עולמות חדשים המתינו למי שיבוא ויכבוש אותם.

לאחר תקופה ארוכה שבו והופיעו צורת חיים ישנה-חדשה, העיר, והעירוניים, או בשמם האירופי: הבורגנים. הערים נוצרו סביב קהילות סוחרים, שביקשו להם הגנה על רכושם מאחורי חומות הערים והגנה על חריותיהם – לנוע בחפשויות, לנהל את ענייניהם בעצמם, להיות פטורים משרירות לב האדונים הפיאודלים.

לצד ההתארגנויות הכלכליות של הסוחרים ובעלי המלאכה – הגילדות – צצה גם התאגדות מסוג חדש – האוניברסיטה [פירוש המילה הוא גילדה: גילדת המרצים והסטודנטים]. האוניברסיטאות החליפו את המנזרים ואת הקתדרלות כמרכזי הידע החדשים. בבולוניה ובפאריז ואחריהן עוד בעשרות ערים אחרות קמו מוסדות שהעניקו השכלה גבוהה לכל דורש. החברה המתעוררת שיוועה ליודעי קרוא וכתוב, לאדמיניסטרטורים, לרופאים וכו'.

האוניברסיטאות זכו לתמיכתה הנלהבת של האפיפיורות. עוצמתם של האפיפיורים היתה מבוססת על רעיונות ועל חוקים, על תועמלנים ועל אדמיניסטרטורים. האוניברסיטאות סיפקו את כולם. הרעיון שהדריך את האפיפיורות במאות ה-12 עד ה-15 היה: כשם שהאדם עשוי גוף ונפש, כך הקהילה האנושית היא בעלת צרכים חומריים ורוחניים. מילוי הצרכים הגופניים הוא בתחום אחריותם של השליטים הארציים, ולצרכים הרוחניים אחראי האפיפיור(!). וכשם שהרוח נעלה על החומר, כך עולה האפיפיור על השליטים הארציים.

תיאולוגים ומשפטנים הוכיחו כי רק חברה שהאפיפיור עומד בראשה תשגשג בעולם הזה ותיגאל בעולם הבא. אך היו לרעיון זה גם מתנגדים. המאה ה-12 ראתה בצמיחתן של תנועות המינוות הגדולות הראשונות במערב. המינים ראו בכנסייה הרשמית גוף מושחת ומנוון שסילף את רעיונותיהם של מייסדי הנוצרות. הכנסייה רדפה אותם בחמת זעם ופיתחה אמצעי פיקוח וענישה למה שהבשיל במאה ה-13 לכלל מסע הצלב האלבִיגֶנזי והאינקוויזיציה האפיפיורית.

במאה ה-12 התגבשו מדינות הלאום. הראשונות היו אנגליה וצרפת. החלו מלך צרפת, לואי ה-6, ויועציו לחזק בהדרגה את כח המלך בממלכה. אחרי מאות שנות חולשה של מוסד המלוכה, הצליחו המלך וצאצאיו לבסס את שלטונם. הם חיזקו אותו באמצעות כיבושים, הסכמים ויצירת מנגנון ביורוקראטי, שנסמך על הבורגנות, ולא על האצולה הפיאודלית. במהלך מאות השנים הבאות, עתידים היו המלכים למחוק בהדרגה את רוב ההישגים שהשיגו האפיפיורים במאות ה-11 וה-12.

[ואלה תולדות ... 2000]

"כאשר שמענו כן ראינו בעיר ה' צב-אות בעיר אלוקינן, אלוקים יכוננה עד עולם סלה." [תהלים מ"ח 9]

מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום שני

בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!

הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל